

مجله حقوق قرم

دوره ۹ - شماره ۲۷ - بهار ۱۴۰۵

- بار اثبات دعوا در داوری تجاری بین المللی
همایون مافی، مانده اصغرزاده
تحلیل رویه احراز صلاحیت دیوان کیفری بین‌المللی جهت رسیدگی به ازدواج اجباری
محمدحسین رضائی قوام‌آبادی، پوریا ابراهیم زاده
بازاندیشی حقوقی در استفاده از هوش مصنوعی برای اجرای مجازات حبس در ایران و نظام های حقوقی مختلف
امیررضا محمودی، آتوشا ظفری کوره تاش
حقوق فدراسیونی در فوتبال: رویکرد نظام‌های حقوقی ایران، فرانسه، انگلستان، آرژانتین، برزیل، اسپانیا و کلمبیا
بهنام نورزاده
تعارض آیین نامه ماده سوم قانون الزام به ثبت رسمی معاملات اموال غیرمنقول با قوانین و اصول حقوقی
اکبر ایمان پور، سهنند نجادی ایجادکار
شخصیت مجرمانه و رابطه آن با مجازات موثر
مریم بهمنی، مصطفی کرمی پور
چالش‌ها و موانع تفسیر قراردادها در حقوق ایران
فرزین یزدان پناه، محمدرضا نصیری
تدابیر پیشگیری از فساد مالی در نظام بانکی
علیرضا درائی، سیدابراهیم مرتضوی، امیرحسین ابوالحسنی
طلاق به درخواست زن در نظام حقوقی ایران
محمد احمدی، حلما سادات ذریه کرمانشاهی
ماهیت کیفری قرعه کشی های آنلاین در حقوق ایران
محمدحسین حاجب، زهرا ربانی، رویا آسیایی
قرارداد بیع متقابل در نظام حقوقی ایران
صادق محبی، محمدعلی جهانی
ویژگی ها و خصوصیات جرائم سایبری در نظام کیفری ایران
سیده الهه بابونکی
بررسی حق اشتغال زنان در حقوق بین الملل
حبیب اله عبدالله پور، سما خدایاری
اثرگذاری اقدامات تأمینی و تربیتی در بازاجتماعی شدن بزهکاران نوجوان؛ نمونه پژوهی مجتمع قضایی شهید فهمیده
لیلا احدی
مقابله به مثل در قرآن کریم و جایگاه آن در سیاست کیفری اسلامی
رژین مسعودی، جمال رضایی حسین آبادی
واکاوی حقوقی ساختار نظارتی بازار غیرمتشکل پولی در ایران: از ابهامات مفهومی تا چالش‌های تقنینی و اجرایی
علی بابایی
تأثیر نهادهای مستقل بین المللی بر کارآمدی تحریم ها در حقوق تجارت بین الملل
الهه قربان کریمی
بر مدار مصلحت عالیه کودک؛ تحلیل حضانت با رویکرد حقوقی، فقهی و روان‌شناختی تا شناخت خلاهای تقنینی
مونا کمیلی
بازپروری حقوق بشردار و محدودیت های آن در نظام کیفری ایران
امین رضا بهار فلامرزی
تحلیلی بر مسئولیت محض مدنی در حوادث صنایع شیمیایی؛ مطالعه موردی واحدهای تولید متانول ایران
محمد جوکار، ساسان وزین پور
آسیب شناسی مجازات سالب حیات در حقوق کیفری ایران
محمدرضا رضائی
اجرای مقررات ملی شدن اراضی در خصوص اراضی وقفی با تاکید بر رویه قضایی
اسماعیل چوگانی
سیاست کیفری بین‌المللی در قبال نسل کشی: تحلیل تطبیقی در دادگاه‌های کیفری بین‌المللی
علی هادیان حقیقی، صابر سیاری زهان
تحلیل جرم شناختی کولبری در مناطق مرزی ایران و مقایسه آن با قاچاق کالا
مرتضی هاشم پور
چالش ها و آسیب های حقوقی موسسات اعتباری غیرمجاز در نظام پولی ایران
امین امینی نژاد
تأثیر اختلال کارکرد قشر پیش‌پیشانی بر مسئولیت کیفری در جرم قتل عمدی
حمید غیاثی، مهدی شعبان زاده
هوش مصنوعی و حق بر محاکمه عادلانه در پرتو قانون اساسی ایران
پوریا ژولیده
تأثیر مخارج و پدھی دولت بر رشد بازار سهام در ایران
راضیه جنتی نژاد
جایگاه نهاد طرف معامله مرکزی در معاملات فرامرزی و تأثیر آن بر اصل نسبی بودن قراردادهای حقوق ایران، اروپا و ایالات متحده آمریکا
عارفه قاسم زاده ده آبادی
راهکارهای پیشگیری و مقابله با جرائم سایبری
احمد پدیدار

Studying the Right to Employment of Women in International Law

Habibolah Abdolah Poor

PhD in Criminal Law and Criminology, Faculty of Law and Political Science, Kharazmi University, Tehran, Iran

Sama Khodayari

Master's student in private law, Adiban University, Garmsar, Iran (Corresponding Author)

بررسی حق اشتغال زنان در حقوق بین الملل

حبيب اله عبداله پور

دکتری حقوق کیفری و جرم‌شناسی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران

habibabdolahpoor@yahoo.com

سما خدایاری

دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق خصوصی، دانشگاه ادیبان، گرمسار، ایران (نویسنده مسئول)

aydinlaw67@gmail.com

Abstract

Women's rights, including their occupational rights, are important issues that have gained increasing importance along with the industrialization of societies and the promotion of human rights issues. Employment is a right that governments and society must guarantee to everyone, including women who are able to do it, and every human being has the freedom to choose decent work; in a way that meets both their own interests and the interests of society. In international human rights documents as well as the conventions of the International Labor Organization, the right to employment, its conditions and limitations have been examined. This research examines women's employment in international law. The method used in this research is descriptive-analytical and a documentary approach has been used to collect information. As a result, women enjoy the right to equality in employment and rights in international documents. Based on the Law on Combating Gender Discrimination and the Convention on International Trade Law, women enjoy equal rights with men in employment in all occupational categories. International law has seriously addressed the issue of gender discrimination in employment for women since the ۱۹۸۰s, and based on the Human Rights Charter, attempts have been made to establish equal rights to employment and equal labor rights between women and men.

Keywords: Right to Employment, Women, Right to Equality, Discrimination.

چکیده

حقوق زنان از جمله حقوق شغلی آن‌ها از موضوعات مهمی است که هم‌زمان با صنعتی شدن جوامع و ترویج مباحث حقوق بشری، اهمیت فزاینده‌ای پیدا کرده است. اشتغال حقی است که دولت‌ها و جامعه باید آن را برای هر کسی از جمله زنان که قادر به انجام آن هستند، تضمین کنند و هر انسانی آزادی انتخاب کار شایسته را دارد؛ به گونه‌ای که هم مصلحت خود و هم مصلحت جامعه برآورده شود. در اسناد بین‌المللی حقوق بشر و همچنین مقاله‌های سازمان بین‌المللی کار، حق بر اشتغال، شرایط و محدودیت‌های آن مورد بررسی قرار گرفته است. این پژوهش به بررسی اشتغال زنان در حقوق بین‌الملل می‌پردازد. روش مورد استفاده در این پژوهش به‌صورت توصیفی-تحلیلی می‌باشد و برای جمع‌آوری اطلاعات از رویکرد اسنادی استفاده شده است. در نتیجه زنان در اسناد بین‌المللی از حق برابری در اشتغال و حقوق برخوردار هستند. بر مبنای قانون مبارزه با عدم تبعیض جنسیتی و کنوانسیون حقوق تجارت بین‌المللی در همه رده‌های شغلی زنان از حقی برابر با مردان در اشتغال برخوردارند. قوانین بین‌المللی از دهه ۱۹۸۰ میلادی به‌طور جدی به موضوع تبعیض جنسیتی در اشتغال برای زنان ورود کرده‌اند و بر مبنای منشور حقوق بشر سعی در ایجاد حق برابر برای اشتغال و تساوی حقوق کار بین زنان و مردان شده است.

واژگان کلیدی: حق اشتغال، زنان، حق برابری، تبعیض.

ارجاع:

عبداله پور، حبیب اله؛ خدایاری، سما؛ (۱۴۰۵)، بررسی حق اشتغال زنان در حقوق بین الملل، تمدن حقوقی، شماره ۲۷.

Copyrights:

Copyright for this article is retained by the author (s) , with publication rights granted to Legal Civilization. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>) , which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

CC BY-NC-SA

مقدمه

حقوق زنان به عنوان یکی از موضوعات حقوق بشری، در نظام حقوق بین الملل، موضوعی بسیار بحث برانگیز است. جنبش بین المللی احیای حقوق زنان، نخست از طریق جامعه ملل و سپس از مجرای سازمان ملل متحد فرایند حمایت از حقوق انسانی زنان را ایجاد و تقویت کرد و تصویب «کنوانسیون منع هر گونه تبعیض علیه زنان» در سال ۱۹۷۹ میلادی بزرگ ترین دستاورد و نقطه اوج حرکت این جنبش بود.

از مهم ترین اهداف سازمان بین المللی کار، مبارزه با هر گونه تبعیض در استخدام و بهره گیری از حق اشتغال بوده و در این رابطه کنوانسیون های متعددی تصویب کرده است. کنوانسیون شماره ۱۱۱ در مورد تبعیض در امور استخدام و اشتغال در سال ۱۹۵۸ میلادی تصویب شد. ماده اول کنوانسیون فوق، تبعیض در اشتغال و تبعیض جنسیتی را تعریف می کند. ماده دوم آن از دولت های عضو می خواهد که تمام سعی و تلاش خود را برای از بین بردن این تبعیضات انجام دهند و ماده سوم خواهان آن است که دولت های عضو، سیاست اجرای عدم تبعیض را اعمال و قوانین و مقررات مخالف با سیاست عدم تبعیض را لغو کنند. کنوانسیون شماره ۱۲۲ در سال ۱۹۶۴ میلادی به تصویب رسید و مفاد آن راجع به سیاست و اشتغال است (حسینیان، ۱۳۸۴، ۶۱). ماده اول کنوانسیون

دولت‌های عضو را تکلیف می‌کند که سیاست فعال در زمینه ایجاد اشتغال کامل و مولد اتخاذ و اعمال کنند. این سیاست‌ها باید به گونه‌ای اعمال شوند که برای کلیه افراد جویای کار، امکان اشتغال تضمین و از طرفی آزادی آنان در انتخاب شغل تأمین شود.

دوران معاصر اگرچه شاهد پیشرفت‌های قابل ملاحظه و چشمگیر در زمینه حقوق زنان و تلاش برای استقرار برابری میان حقوق زنان و مردان در بیشتر کشورهای دنیا بوده است؛ اما هنوز تبعیض‌های جنسیتی در بسیاری از جوامع وجود دارد که یکی از مهم‌ترین این تبعیض‌ها، حق اشتغال می‌باشد. از این جهت، مرتفع کردن محدودیت‌های اشتغال زنان که دارای ریشه در عوامل مختلف اعم از موارد حقوقی و غیرحقوقی دارند، همیشه به‌عنوان یکی از هدف‌های دولت‌ها محسوب شده است. از این بابت دولت‌ها وظیفه دارند تا این حق را برای زنان به رسمیت شناخته و سپس، با وضع نمودن قوانین و مقررات و ارائه راهکارهای مناسب، اجرای این حق را تضمین نمایند (عبدی، ۱۳۹۶، ۱۰۸).

در دنیای امروزی، حفظ رعایت حقوق زنان یکی از مباحث مهم و مورد توجه اکثر کشورها و برخی نهادهای بین‌المللی بوده است؛ زیرا زنان نیمی از جمعیت جهان را تشکیل می‌دهند و به دلیل وجود عامل‌های مختلف اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی و سیاسی نتوانسته‌اند از حقوقی برابر با مردان برخوردار گردند. شواهد تاریخی بیانگر این است که در تمامی طول تاریخ، حقوق زنان در سایه ظلم و ستم جوامع نادیده گرفته شده است. به‌صورتی که همواره در بیشتر کشورها، در بهره‌گیری از حقوق انسانی، بین مردان و زنان تبعیضاتی آشکار وجود داشته است. با این حال، حق اشتغال و حقوق کار زنان پیشرفت‌هایی داشته است.

اسناد بین‌المللی حقوق بشر اعم از اسناد عام و اسناد ویژه طرفدار حقوق زنان، سعی در رفع نابرابری‌ها و تبعیضات شغلی زنان داشته و در تغییر بنیان‌های اجتماعی و قانونی تلاش نموده‌اند. کنوانسیون رفع هر گونه تبعیض علیه زنان مصوب ۱۹۷۹ میلادی مجموعه منسجمی است از همه استانداردهای حقوق زنان و یکی از دستاوردهای مهم جامعه بین‌المللی که به بررسی ابعاد مختلف

حقوق شغلی زنان پرداخته است (علویون، ۱۳۸۱، ۲۹).

بررسی حقوق و قوانین ایران در رابطه با مسائل اشتغال زنان بدون توجه به اسناد بین‌المللی امری ناصحیح به نظر می‌رسد. چرا که طبق ماده ۹ قانون مدنی معاهدات بین‌المللی مصوب دولت در حکم قوانین داخلی است. از این حکم برمی‌آید که معاهدات بین‌المللی مصوب ایران و قوانین داخلی ایران دارای ارزش برابر بوده و هیچ یک بر دیگری برتری و ارجحیت ندارد و در نتیجه تنها راه رجحان یکی بر دیگری تقدم تاخر زمان تصویب آنها است. این مسئله را نباید نادیده گرفت که برخی اسناد بین‌المللی ممکن است به عرف پیوسته و از این رهگذر نیز برای دولی که حتی آن را تصویب نکرده‌اند الزام آور می‌باشند.

البته تخطی از همه کنوانسیون‌ها چه آنها که دولتی آن را تصویب کرده چه آنهایی که دولت مذکور آن را تصویب نکرده و به‌خاطر تبدیل به عرف بین‌المللی برایش الزام آور شده است، موجب مسئولیت بین‌المللی آن دولت می‌شود. با این تفاوت که از آن جا که کشور ایران برخلاف سایر کشورهایی که نظام داخلی شان با برتری حقوق بین‌الملل شکل گرفته، به تساوی حقوق داخلی و حقوق بین‌الملل باور دارد، در نتیجه تنها معاهداتی برای محاکم ما قابل استناد است که به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده باشد و لذا معاهدات عرفی برای محاکم ما ارزش الزام آور نداشته و صرفاً مسئولیت بین‌المللی ایران را در عرصه بین‌المللی به همراه دارد.

۱- سیر تکامل حق اشتغال زنان در اسناد حقوق بین‌الملل

حمایت از حق اشتغال زنان به مقاله نامه سازمان بین‌المللی کار برمی‌گردد. در مقاله نامه‌های سازمان بین‌المللی کار، تبعیض در اشتغال ممنوع اعلام شده است و هرگونه قضاوت یا تقدم که بر پایه نژاد، رنگ، جنسیت، مذهب و... باشد و در اشتغال و استخدام و موارد مربوط به آن تأثیرگذار باشد، ممنوع اعلام شد (Filiato, 2022, 46). کشورهای متعهد به حقوق دختران و زنان نیز در زمینه بهره‌مندی و استفاده از شرایط مساعد و عادلانه، کار و اشتغال را قبول و موارد ذیل را فراهم می‌کنند: پرداخت

دستمزد و اجرت منصفانه مساوی بابت کار با ارزشی یکسان و برابر؛ بدون هیچ گونه تمایزی میان مردان و زنان. اگرچه باید تضمینات کافی داده شود تا شرایط کاری زنان، پایین‌تر و کمتر از شرایط کاری مردان نباشد. مشاغلی که زنان بر عهده می‌گیرند باید برای شان و همچنین برای خانواده آن‌ها دارای مزایای کافی و پیش‌بینی شده بر اساس میثاق حقوق اقتصادی، اجتماعی و... باشد (Bhat,2017,50).

از دلایل مهم تدوین اعلامیه جهانی حقوق بشر، ارج‌گذاری به منزلت عالی انسان و برخورد انسانی با همه افراد جهان است. این اعلامیه در سال ۱۹۴۸ میلادی در سومین اجلاس مجمع عمومی سازمان ملل متحد در فرانسه برگزار شد. بر اساس این اعلامیه هر کس حق کار و حق برگزیدن آزادانه کار با شرایط عادلانه دارد و نیز حق دارد که در مقابل بیکاری حمایت شود، در مقابل کار مساوی، بدون هیچ گونه رعایت امتیاز، حق دستمزد مساوی دارد. هر فرد در مقابل شغل و کار، دارای حقوقی می‌باشد، از جمله این که یک دستمزد منصفانه دریافت نماید تا برای وی و خانواده او وجهی معیشتی فراهم نماید تا شایسته و در شأن و حیثیت کمال یافته انسانی باشد. فرد همچنین دارای این حق است که از تمامی وسیله‌های حمایتی اجتماعی استفاده نموده و برای پشتیبانی نمودن از منافع خویش، با افراد دیگر یک سندیکا تشکیل داده و همچنین به عضویت سندیکا در بیاید.

در اسناد بین‌المللی از حق اشتغال زنان صحبت شده است. حق زنان در کار خارج از خانه با شروع عصر صنعتی و نیاز کارفرمایان به زنان ایجاد شد و این چنین بود که زنان در جامعه کاری جایگاه پیدا نمودند. زنان فرمانبردارتر بوده و از مردان سرکش راحت‌تر تابع می‌شدند، زنان مزد کمتری دریافت می‌نمودند و کمتر دست به اعتراض و تشکیل اتحادیه‌های کاری می‌زدند (Eloisa,2016,45).

حقوق بشر و حق بر کار زنان دو مقوله مرتبط هستند؛ به گونه‌ای که حقوق بشر مکمل حق بر کار زنان می‌باشد. می‌توان گفت که حقوق بشر تنها یک عبارت تصنعی است که شنیده می‌شود، در اعلامیه جهانی حقوق بشر عنوان شده که همه افراد دارای حق بر سلامت، حق بر زندگی و حق بر کار هستند. حق بر کار و اشتغال مضاف بر این که در بسیاری از متن‌ها و سندهای بین‌المللی از جمله کنوانسیون رفع تمامی اشکال تبعیض علیه زنان و کنوانسیون حقوق اشخاص معلول بیان گردیده و

همچنین سندهای منطقه‌ای و قانون‌های اساسی کشورهای متعدد نیز این حق را شناسایی نموده‌اند، در ماده ۲۳ اعلامیه جهانی حقوق بشر در مورد تعریف اصطلاحی از اشتغال، تعاریف متعددی از دیدگاه‌های متعدد عنوان شده است (عبدی، ۱۳۹۶، ۲۷).

حق بر اشتغال نیز مانند دیگر حقوق بشری، برای مردان و زنان وجود دارد، اما این حق برای زنان با محدودیت‌های زیادی همراه است. در هر کشور به تناسب قوانین داخلی آن کشور، این محدودیت‌ها متفاوت هستند. پس با وجود این نمی‌توان گفت که حق بر اشتغال برای زنان به صورت کامل اجرا می‌شود. اما این حقوق به صورت کامل در هیچ کجای دنیا رعایت نمی‌شود. حق بر کار زنان نیز از این قاعده مستثنی نیست، با تنظیم و تدوین قوانین جدید نیز مشکلات سابق مرتفع نمی‌شود، زیرا سازمان بین‌المللی کار دارای قدرت نظارتی و اجرایی نبوده که بتواند بر تمامی کشورها نظارت داشته باشد. سازمان ملل متحد نیز در این زمینه دارای قدرت اجرایی نیست، در نتیجه حق بر کار زنان که یک حق بشری است، با مشکلات زیادی برای اجرا مواجه است.

۲- رویکرد کنوانسیون رفع تبعیض علیه زنان به مقوله حق اشتغال

در ماده ۱۱ این کنوانسیون به موضوع زنان پرداخته شده است. ماده ۱۱ کنوانسیون به طور مشروح ابعاد این مسئله را بررسی کرده است و مقرر می‌دارد: دول عضو بایستی اقدام‌های مقتضی را جهت رفع تبعیض علیه دختران و زنان در زمینه کار و اشتغال انجام داده و این اطمینان را بدهند که بر اساس تساوی زنان و مردان، حقوق برابر و یکسان، مخصوصاً در این موارد برای دختران و زنان رعایت گردد: حق بر کار و اشتغال به عنوان حقی لاینفک در زمره حقوق انسانی؛ حق بر امکانات شغلی و کاری برابر از جمله اجرا نمودن ضابطه‌های برابر و یکسان در زمینه انتخاب شغل (مهرپور، ۱۴۰۲، ۴۹).

حق بر آزادانه انتخاب نمودن شغل و پیشه، حق بر ارتقاء یافتن مقام، حق بر برخوردار شدن از امنیت شغلی، تمامی امتیازها و شرایط خدمت و حق بر استفاده از دوره‌های آموزش‌های حرفه‌ای و بازآموزی، مانند کارآموزی و شرکت نمودن در دوره‌های آموزش‌های حرفه‌ای و پیشرفته و

آموزش‌های مرحله‌ای، حق بر دریافت مزد برابر و مساوی، استفاده نمودن از مزایا و برخوردار شدن از رفتار برابر و مساوی در مشاغل و کارهایی که ارزش یکسان دارند.

یکی از حقوقی را که کنوانسیون رفع تبعیض برای زنان تبیین کرده است و تقریباً به‌طور مفصل به زوایای مختلف آن پرداخته، حق اشتغال به کار است. از کنوانسیون رفع هرگونه تبعیض علیه زنان و اسناد حاشیه‌ای آن، مثل سند پکن، این برداشت حاصل می‌شود که اشتغال زنان مهم‌ترین و بلکه تنهاترین راه‌حل معضل فقر زنان و کم کردن وابستگی آنان به مردان و خانواده به حساب می‌آید؛ چرا که فقر آثار ویژه‌ای بر زنان داشته و عاملی است که می‌تواند زنان را وارد چرخه آلوده و وحشت آور پدیده روسپی‌گری، اعتیاد و... نماید.

بر این اساس توجه به رفع نیازهای مالی زنان از طریق قائل شدن به حق اشتغال برای آنان، یک اصل مهم می‌باشد که کنوانسیون انحصاراً ماده ۱۱ خود را به تبیین و توضیح این حق اختصاص داده است. ماده یاد شده دارای سه بند است که بند اول آن پس از یادآوری وظایف دول در مورد انجام کلیه اقدامات مقتضی در جهت تضمین حق مشابه برای زنان بر اساس اصل تساوی بین زن و مرد به هدف از بین بردن تبعیض، به موارد حقوق زنان در رابطه با حق اشتغال می‌پردازد و بند دوم تعهدات دولت‌های عضو و اقداماتی که می‌بایست این دولت‌ها درباره زنان شاغل باردار انجام دهند ذکر کرده است؛ و در آخر، بند سوم اشاره به این نکته دارد که قانون‌های حمایتی مذکور در ماده ۱۱ باید همگام با پیشرفت علوم، مورد بررسی و در صورت لزوم مورد بازنگری، لغو و یا تمدید واقع شود. درباره ماده ۱۱، آن چه مهم است پرداختن به حقوق مندرج در بندهای اول و دوم می‌باشد که به شرح ذیل است:

اول- حق اشتغال به‌عنوان حق ذاتی بشر است: قسمت الف از بند اول ماده ۱۱ حق اشتغال به کار را یکی از حقوق اساسی و ذاتی جد نشدنی از بشر می‌داند و از دولت‌های عضو می‌خواهد که حق اشتغال مشابه را برای زنان بر اساس تساوی زنان و مردان، تضمین نمایند. دوم- حق استفاده کردن از فرصت‌های استخدامی یکسان: قسمت ب از بند اول ماده ۱۱ کنوانسیون به زنان حق استفاده از

فرصت‌های استخدامی یکسان داده است و خواستار اعمال ضوابط یکسان برای استخدام در حق آنان شده است. سوم- حق انتخاب آزادانه شغل: از آن جا که انسان حق کار کردن دارد، لازمه آن حق انتخاب آزادانه شغل و پیشه‌ای است که می‌خواهد بدان اشتغال ورزد. البته بدیهی است که این حق به طور مطلق نخواهد بود، بلکه کشورها برای اشتغال افراد محدودیت‌هایی قائل هستند که قطعاً برخی از این محدودیت‌ها از جهت رعایت مصلحت خود افراد و یا جامعه لازم است. کنوانسیون خواهان رعایت این حق در مورد زنان می‌باشد.

چهارم- رعایت حقوق زنان شاغل باردار: بند دوم از ماده ۱۱ کنوانسیون رفع تبعیض از زنان، به منظور جلوگیری از اعمال تبعیضات علیه زنان بر پایه ازدواج و یا بارداری و تضمین حق مؤثر آنان در جهت کار، دول عضو را موظف به انجام اقداماتی کرده است که این اقدامات به منظور رعایت حقوق زنان شاغل باردار می‌باشد که اهم این اقدامات عبارتند از: ممنوعیت اخراج به دلیل بارداری، یا مرخصی زایمان و تبعیض در اخراج، بر اساس وضعیت زناشویی و اعمال مجازات‌های قانونی بدین منظور. صدور اجازه مرخصی زایمان با حقوق یا مزایای اجتماعی مشابه، بدون از دست دادن شغل قبلی، ارشدیت یا مزایای اجتماعی. تشویق به عرضه خدمات حمایتی لازم، به نحوی که والدین^۱ را قادر نماید تعهدات خانوادگی را با مسئولیت‌های شغلی و مشارکت در زندگی اجتماعی هماهنگ سازند به خصوص از طریق ایجاد و توسعه شبکه تسهیلاتی برای مراقبت از کودکان. برقراری حمایت خاص از زنان هنگام بارداری در انواع مشاغلی که برای زنان زیان آور محسوب می‌گردد.

۳- دستاوردهای زنان در زمینه حق اشتغال و حقوق کار از منظر حقوق بین‌الملل

مقاله نامه شماره چهار مصوب ۱۹۱۹ میلادی مقرر می‌دارد که زنان صرف نظر از سن آن‌ها نباید در مؤسسات صنعتی اعم از عمومی یا خصوصی در ساعات شب کار گمارده شوند. مواردی که به طور

استثنایی مجاز می‌باشند مربوط به کارهای خانوادگی، مواد فورس ماژور قوه قاهره و فعالیت‌های ضروری است که بر روی مواد حساس یا موادی که سریعاً فاسد می‌شوند باید انجام گیرند. همچنین، در مواردی که تحت تأثیر فصول یا اوضاع و احوال استثنایی، فعالیت شبانه زنان ضرورت پیدا می‌کند و نیز در مناطقی که به دلایل جوی کار روزانه زیان آور است، طبق این مقوله نامه، اشتغال زنان در شب مجاز می‌باشد. نزدیک به شصت دولت این مقوله نامه را تصویب نموده اند؛ اما عدم انعطاف در زمینه ممنوعیت کار شبانه زنان سبب شده که دولت‌های دیگر از تصویب آن خودداری کنند. این عدم انعطاف باعث بروز مشکلاتی در اجرای مقوله نامه شد (Rubolino, 2022, 240).

این مقوله نامه منحصرأ به بحث اشتغال زنان در طول شب پرداخته و کار در شب توسط زنان را در مشاغل صنعتی ممنوع کرده است. طبق ماده اول اصطلاح مشاغل صنعتی شامل فعالیت‌هایی از قبیل کار در معادن، معدن سنگ و سایر کارهایی که برای استخراج مواد معدنی از زمین انجام می‌شود، می‌باشد. همچنین، مشاغلی از قبیل کشتی‌سازی و تولید و تبدیل و انتقال برق یا نیرو محرکه و نیز ساختمان‌سازی و عملیات مرتبط با آن مانند نوسازی، نگهداری، تعمیر یا تخریب ساختمانی و نیز فراهم کردن زمینه آغاز کارها را نیز از جمله مشاغل صنعتی آورده است.

نکته درخور توجه این که بیشتر موارد ذکر شده در این ماده کارهایی هستند که عمدتاً توسط مردان انجام می‌شوند. مثل کار در خطوط انتقال برق، کار در اسکله‌ها، حفر کانال‌ها و قنوات و فاضلاب‌ها؛ اما از یک سو به کارگیری زنان در برخی از این مشاغل بی‌سابقه نیست و به همین دلیل در برخی از اسناد بین‌المللی به برخی از این عناوین تحت عنوان اشتغال زنان در کارهای زیرزمینی اشاره و بر ممنوعیت آن‌ها تأکید شده است. از سوی دیگر، برخی از ماده‌ها به گونه‌ای است که نفس کار، انجام آن توسط زنان را نفی نمی‌کنند؛ بلکه تنها مقررات قانونی است که می‌تواند مانع انجام دادن آن توسط زنان شود؛ بنابراین، علاوه بر موارد ذکر شده در این ماده حتی کارهای دیگر صنعتی که انجام آن برای سلامتی زنان مضر باشد، ممنوع است.

بر اساس مقاله نامه شماره هشتادونه^۲ مصوب ۱۹۴۸ میلادی زنان بدون هرگونه تمایزی از لحاظ سن، نباید در طول شب در هیچ کارگاه صنعتی خصوصی یا عمومی به کار گمارده شوند. در مواردی که به وضوح در مقاله نامه تعریف شده است، معافیت‌ها، تعلیق‌ها و کاهش‌های معین، درباره این استاندارد مجاز شمرده شده است. این مقاله نامه در مورد زنانی که در پست‌های مدیریتی یا فنی مسئولیت دارند یا در مورد زنان شاغل در خدمات بهداشتی رفاهی که معمولاً به کارهای یدی نمی‌پردازند، نافذ نخواهد بود (عراقی، ۱۴۰۱، ۶۷).

با توجه به قوانین بین‌المللی و توجیه منطقی آنان، باید قائل به تفکیک شد و ممنوعیت کار در شب برای زنان را تنها در برخی از مشاغل^۳ منطقی و قابل قبول دانست. به‌عنوان مثال، در کارهای خدماتی و بهداشتی مانند پرستاری، نیاز به کارگران زن محرز است و نباید زنانی که مانعی برای کار کردن در شب ندارند را از کار و دریافت حقوق آن محروم کرد.

۴- منع تبعیض مبتنی بر جنسیت در استخدام

تبعیض در فرایند استخدام زنان را در نقطه ضعف سیستماتیک قرار می‌دهد. بر اساس بررسی‌ها، تبعیض علیه زنان در فرایند استخدام سبب می‌شود که رزومه‌های زنان حتی در هنگام بررسی پست‌های اجرایی چندان مورد توجه قرار نگیرد. به دست آوردن نمایندگی و مشارکت کامل همه بخش‌های اجتماعی در زندگی عمومی، هدف اساسی هر نظام دموکراتیک است. تبعیض علیه زنان، در اشکال گوناگون و مرتبط، از لحاظ تاریخی توانایی آن‌ها را برای مشارکت در حکومت و زندگی عمومی مختل کرده است (بحرینی، ۱۴۰۱، ۷۰).

درحالی‌که پیشرفت‌های مهمی در حال تحقق است، زنان به‌طور جدی در این حوزه در کشورهای عضو سازمان کشورهای امریکایی و در سرتاسر جهان کمتر حضور دارند. در سال‌های

۲- تجدیدنظر

۳- مثلاً کارهای صنعتی

اخیر، گام‌های بیشتری برای رسیدگی به تبعیض جنسیتی برداشته شده است، مانند اصلاح یا لغو مقررات قانونی که از نظر ظاهری تبعیض‌آمیز هستند و تصویب قوانین و سیاست‌هایی با هدف پرداختن به تبعیض. به‌طور خاص، تعدادی از کشورهای منطقه با تصویب قوانینی که به دنبال تضمین حداقل نمایندگی زنان در ساختارهای نهادی دولت، هدف قرار دادن زنان برای انتصاب در مناصب دولتی و اجرای آموزشی به نمایندگی ناکافی زنان در زندگی سیاسی پاسخ داده‌اند.

چنین ابتکارهایی به دنبال ارتقای مشارکت زنان در زندگی عمومی در چهارچوب افزایش و حفاظت از تنوع در نمایندگی سیاسی است. اجرای چندین کشور منطقه از قوانین و سیاست‌های طراحی شده برای افزایش چنین تنوعی، به‌ویژه تعیین اهداف عددی یا سهمیه بندی بر اساس جنسیت برای نامزدهای مناصب دولتی، با افزایش قابل توجهی در نسبت زنان انتخاب شده در این مناصب همراه شده است. با این حال، شرایط کلی همچنان به گونه‌ای باقی می‌ماند که در آن، بخ‌رغم این که قوانین اساسی این نیمکره تضمین می‌کند زنان از حقوق خود بر مبنای برابر با مردان برخوردار شوند، تبعیض در قانون در حوزه‌ها و کشورها خاصی ادامه دارد و تبعیض در واقع همچنان به محدود کردن حقوق بشر ادامه می‌دهد (Lovells, 2021, 53).

سند ۲۰۳۰ میلادی به‌عنوان آخرین سند بین‌المللی توسعه و آخرین تلاش سازمان‌های بین‌المللی برای پیگیری الگوهای توسعه در کشورهای در حال توسعه دارای اهداف، محورها و حتی محتوا و مضمونی است که به ظاهر با هدف کمک به این کشورها و دستگیری و حمایت از آن‌ها تهیه شده است. هدف پنجم این دستور کار، به رسمیت شناختن تساوی جنسیتی و توانمندسازی زنان و دختران است. به رسمیت شناختن این حق، در تحقق همه اهداف اصلی و فرعی این دستور کار نقش مؤثری دارد. دسترسی زنان و دختران به آموزش کیفی، منابع اقتصادی و مشارکت اجتماعی و فرصت‌ها باید با مردان و پسران برابر باشد، ضمن این که آن‌ها باید از فرصت‌هایی یکسان با فرصت‌های مردان و پسران برای اشتغال، رهبری و تصمیم‌گیری در همه سطوح بهره‌مند شوند. همه اشکال تبعیض و خشونت علیه

زنان و دختران، در سایه مشارکت و همکاری مردان و پسران، ریشه کن خواهند شد. یکپارچه‌سازی نظام مند دیدگاهی مبتنی بر تساوی جنسیتی در اجرای دستور کار حاضر اهمیت به سزایی دارد.

نتیجه

زنان می‌توانند همچون مردان به مشاغل مختلف دست یابند و هیچ منع قانونی برای اشتغال زنان وجود ندارد. زنان در اسناد بین‌المللی از حق برابری در اشتغال و حقوق برخوردار هستند. بر مبنای قانون مبارزه با عدم تبعیض جنسیتی زنان از حقی برابر با مردان در اشتغال برخوردارند. مفهوم حقوق زنان شامل حقوقی مانند حق بر کار و حق بر داشتن دستمزد برابر با مردان در ازای کار برابر است که در رویه قضایی دادگاه اروپایی حقوق بشر نیز مورد حمایت قرار گرفته است. بر اساس بند اول ماده بیست و سوم اعلامیه جهانی حقوق بشر، هر فرد دارای این حق است تا کار کند، کار خود را به صورت آزادانه انتخاب کرده و شرایط منصفانه و رضایتبخش برای کار را خواستار بوده و در مقابل معضل بیکاری نیز مورد حمایت واقع شود.

بر اساس گزارش‌های سازمان ملل متحد زنان و دختران، دارای فرصت‌های شغلی کمتری هستند. کمیسیون با تنظیم نمودن پیش نویس اعلامیه رفع تبعیض از زنان، حق کار کردن به صورت غیر تبعیض آمیز و حق بر پیشرفت در کار را برای زنان به رسمیت شناخته است. قوانین بین‌المللی از دهه ۱۹۸۰ میلادی به طور جدی به موضوع تبعیض جنسیتی در اشتغال برای زنان ورود کرده و بر مبنای منشور حقوق بشر سعی در ایجاد حق برابر برای اشتغال و تساوی حقوق کار بین زنان و مردان شده است.

حقوق زنان با توجه به شاخص‌های توسعه انسانی نیز پیشرفت قابل توجهی در شکل قطعنامه مجمع عمومی سازمان ملل متحد، اعلامیه‌های مجمع عمومی و معاهدات بین‌المللی پیدا نموده است. قوانین بین‌المللی از دهه ۱۹۸۰ میلادی به طور جدی به موضوع تبعیض جنسیتی در اشتغال برای زنان ورود کرده است و بر مبنای منشور حقوق بشر سعی در ایجاد حق برابر برای اشتغال و تساوی حقوق کار بین زنان و مردان شده است.

ملاحظات اخلاقی: موارد مربوط به اخلاق در پژوهش و نیز امانتداری در استناد به متون و ارجاعات مقاله تماماً رعایت گردیده است.

تعارض منافع: تعارض منافع در این مقاله وجود ندارد.

تأمین اعتبار پژوهش: این پژوهش بدون تأمین اعتبار مالی نگارش یافته است.

منابع

فارسی

- بحرینی، احمد، ۱۴۰۱، بررسی حقوقی حمایت از حقوق زنان کارگر طبق حقوق بین‌الملل کار، **فصلنامه**

پژوهش‌های معاصر در علوم و تحقیقات، شماره ۳۴.

- حسینیان، میترا، ۱۳۸۴، تساوی جنسیتی در اسناد بین‌المللی با تأکید بر تساوی در اشتغال، **فصلنامه عدالت**

آراء، شماره ۱.

- عبدی، فاطمه، ۱۳۹۶، **جایگاه اشتغال زنان در عرصه بین‌الملل**، چاپ اول، تهران، انتشارات قانون یار.

- عراقی، سیدعزت‌الله، ۱۴۰۱، **حقوق کار**، چاپ بیست و سوم، تهران، انتشارات سمت.

- علویون، سیدمحمدرضا، ۱۳۸۱، **کار زنان در حقوق ایران و حقوق بین‌المللی کار**، چاپ اول،

تهران، انتشارات روشنگران و مطالعات زنان.

- مهرپور، حسین، ۱۴۰۲، **نظری بر جایگاه زن و حقوق اجتماعی او**، چاپ ششم، تهران، انتشارات

اطلاعات.

لاتین

- Bhat, I, 2017, Status and Rights of Women under Islamic Law, Available at: SSRN.com.

- Eloisa, B, 2016, Gender and Precarious Labor in a Historical Perspective- Italian Women

and Precarious Work between Fordism and Post-Fordism, second edition, Cambridge, Published online by Cambridge University.

- Filiato, T, 2022, Inequality and Labor- A Comparison of the US and Italy, First edition, College, Connecticut College.
- Lovells, H, 2021, New provisions to implement equal opportunities/treatment at work in Italy (Employer Liability Issues) , second edition, Italy, Anonymous publications.
- Rubolino, E, 2022, Taxing the Gender Gap (Labor Market Effects of a Payroll Tax Cut for Women in Italy”, Journal CESifo Working Paper, No. 9671.

Legal Civilization

ISSN: 2873-1841
ISSN: 2873-1922

No.27- Spring 2026

- Burden of Proof and Admissibility and of Evidence in International Commercial Arbitration
Homayoun Mafi, Maedeh Asgharzadeh
- Analysis the Practice of Determining the Jurisdiction of the International Criminal Court to Adjudicate Forced Marriage
Mohammad Hossein Ramezani Ghavamabadi, Pouria Ebrahimzadeh
- Legal Rethinking of the Use of Artificial Intelligence for the Enforcement of Punishment
Amirreza Mahmoudi, Anusha Zafari Kore Tash
- Federative Rights in Football: Approaches of the Legal Systems of Iran, France, England, Argentina, Brazil, Spain and Colombia
Behnam Noorzadeh
- Conflict of the Regulation of the Third Article of the Mandatory Formal Registration of Immovable Properties with Laws and Legal Principles
Akbar Iman Poor, Sahand Nejadi Ijadkar
- Criminal Personality and Its Relationship with Effective Punishment
Maryam Bahmai, Mostafa Karamipour
- Challenges and Obstacles to Interpreting Contracts in Iranian Law
Farzin Yazdan Panah, Mohammadreza Nasiri
- Measures to Prevent Financial Corruption in the Banking System
Alireza Deraei, Sayyed Ebrahim Mortazavi, Amirhasan Abolhasani
- Divorce at the Request of the Woman in the Iranian Legal System
Mohammad Ahmadi, Helma Sadat Zorrieh Kermanshahi
- Assessing the Criminal Nature of Online Lotteries in Iranian Law
Mohammadhossein Hajeb, Zahra Rabbani, Roya Asiaei
- Mutual Sale Contract in the Iranian Legal System
Sadegh Mohebbi, Mohammadali Jahani
- Features and Characteristics of Cybercrimes in the Iranian Criminal System
Seyedeh Elaheh Babonaki
- Studying the Right to Employment of Women in International Law
Habibolah Abdollah Poor, Sama Khodayari
- The Effectiveness of Security and Educational Measures in the Resocialization of Juvenile Delinquents; A Case Study of Shahid Fakhmideh Judicial Complex
Leila Ahadi
- Retaliation in the Quran and its Place in Islamic Penal Policy
Rojin Masoudi, Jamal Rezaei Hossein Abadi
- a Legal Analysis of the Regulatory Structure of the Unorganized Monetary Market in Iran: from Conceptual Ambiguities to Legislative and Executive Challenges
Ali Babaei
- The Impact of Independent International Institutions on the Effectiveness of Sanctions in International Trade Law
Elahe Ghorban Karimi
- Based on the Best Interests of the Child; an Analysis of Custody with a Legal, Jurisprudential and Psychological Approach to Identifying Legislative Gaps
Mona Komeyli
- Human Rights-Based Rehabilitation and Its Limitations in the Iranian Penal System
Amin Reza Bahar Falamarzi
- an Analysis of Strict Civil Liability in Chemical Industry Accidents; a Case Study of Iranian Methanol Production Units
Mohammad Jokar, Sasan Vazin Pour
- Pathology of Lethal Punishment in Iranian Criminal Law
Mohammadreza Rezaei
- Implementing Regulations on Land Nationalization, Especially Endowment Lands, with Emphasis on Judicial Practice
Esmaeil Chogani
- International Criminal Policy Against Genocide: A Comparative Analysis in International Criminal Tribunals
Ali Hadian Haghighi, Saber Sayyari Zohan
- Criminological Analysis of Kolbari in the Border Areas of Iran and its Comparison with the Kalba
Morteza Hashem Pour
- Legal Challenges and Harms of Unauthorized Accredited Institutions in the Iranian Monetary System
Amin Aminl Nezhad
- The Impact of Prefrontal Cortex Dysfunction on Criminal Responsibility in the Crime of Intentional Murder
Hamid Ghiasi, Mehdi Shaban Zadeh
- Artificial Intelligence and the Right to a Fair Trial in Light of the Iranian Constitution
Pouria Zhoulideh
- Impact of Government Expenditure and Debt on Stock Market Growth in Iran
Razieh Hojjati Nezhad
- the Position of the Central Counterparty Institution and Its Impact on the Principle of Privity of Contracts in Cross Border Transactions in the Legal Systems of Iran, Europe and the United States of America
Arefeh Ghasem Zadeh Dehabadi
- Strategies to Combat and Deal with Cybercrime
Ahmad Padidar